

Naziv radionice:

ISTINA ILI LAŽ

Tema: Lažne vijesti (fake news) – kako kritički pristupati sadržajima na internetu

Dobna skupina 9-10 godina (4. razred OŠ)

Ciljevi:

- upoznati učenike s pojmom vijesti
- upoznati učenike s glavnim karakteristikama lažnih vijesti
- razvijanje kritičkog pristupanja raznim sadržajima online portala, na društvenim mrežama te internetskim sadržajima općenito
- selektivna percepcija i doživljaj pregledanog sadržaja
- upoznavanje s različitim oblicima lažnih vijesti (video, slike, članci)
- razlikovati informaciju od dezinformacije

Potrebni materijal: listići s lažnom i istinitom informacijom, plakat, flomasteri, škare, ljepilo

Scenarij radionice:

Uvodna aktivnost: Pokvareni telefon (10 min)

Učenici i učiteljica sjede u formaciji kruga. Prvom učeniku/učenici s desne strane šapćem rečenicu: „Jučer su Marko i Lea bili na školskom dvorištu zbog čega neki pričaju da su zaljubljeni, ali Leo mi je rekao kako ih je vidio da se drže za ruke i šetaju pored Ivanove kuće dok su na uzici vodili Leinog psa Hulka.“ Ta rečenica kruži od prvog sve do zadnjeg učenika koji ju izgovara na glas. Učiteljica nakon toga jasno i glasno čita odnosno ponavlja točnu poruku tj. rečenicu i kako je ona glasila na samom početku.

- učiteljica razgovara o tome što se dogodilo i kako je došlo do toga da se poruka promijeni
- učiteljica postavlja pitanja: "Jeste li Vi ikada čuli nešto što nije istina? Što? Jeste li ikada čuli o sebi nešto što nije istina? Kako ste se tada osjećali? Što mislite gdje i tko širi najviše lažnih vijesti? Zašto to čine? Kako ćemo znati je li nešto što smo pročitali istina ili laž? Što su to vijesti?"

Glavna aktivnost: Pronađi laž (35 min)

- učiteljica pomoću PowerPoint prezentacije objašnjava učenicima što je to vijest.
- učiteljica navodi glavne karakteristike lažne vijesti:
 - vijest koja ne sadrži činjeničnu istinu
 - djelomično je ili u potpunosti izmišljena
 - objavljuju se u svrhu dezinformiranja i zastrašivanja javnosti
 - objavljuju se u svrhu parodije, satire ili privlačenja pažnje
- učiteljica uz razgovor i objašnjavanje navodi kako možemo prepoznati lažnu vijest:
 1. **provjerite izvor** - dobro prouči stranicu ili portal na kojoj čitaš vijest
 2. **provjerite autora** - pokušaj pronaći informacije o autoru, je li ranije objavljivao neke članke, ako ništa ne možeš pronaći o osobi koja je postavila vijest moguće da se radi o lažnoj vijesti
 3. **pročitaj sve** - nemojte pročitati samo naslov ponekad novinari stave senzacionalistički naslov kako bi privukli čitatelje, ali ako pročitamo cijeli tekst shvatit ćemo da nije sve baš tako kako piše u naslovu
 4. **provjeri datum objave** - novinari ponekad nemaju o čemu pisati pa izvlače stare vijesti, tako da ne mora sve što je nedavno objavljeno ujedno biti i nova vijest
 5. **možda je šala** - ako je nešto previše čudno da bi bilo istinito možda se radi o šali, svi znamo da postoji dan u godini kada nam je "dozvoljeno lagati" (1. travnja), a neki novinari i portali znaju to raditi i češće
 6. **provjeri sadržaj** - obratite pažnju na informacije u tekstu, nalaze li se neke analize, podaci, statistike u tekstu, također kada čitate neku vijest sadržaj te vijesti provjerite na službenim stranicama, npr. ako je vijest vezana za školu i učenike, istinitu vijest će te sigurno moći pronaći na stranicama Ministarstva znanosti i obrazovanja
 7. **pitaj stručnjake** - ako i dalje nakon provedenog istraživanja nisi siguran u istinitost vijesti pitaj nekoga tko je stručan u tom području i tko bi mogao imati prave informacije

- učiteljica nakon edukativnog dijela dijeli učenike skupine, svaka skupina izvlači listić s dvije informacije, jedna od informacija na listiću je istinita, a druga lažna
- učenici istraživanjem na internetu dolaze do zaključka koja od tih vijesti je lažna, a koja istinita
- učiteljica s učenicima analizira rezultate i zaključke koje su dobili učenici te na koji način su došli do njih

Završna aktivnost (45 min)

- učenici su podijeljeni u skupine i izrađuju plakati o lažnim vijestima

- svaka skupina ima zadatak obraditi jedan dio vezan uz lažne vijesti:

1. skupina - Uređenje naslova
2. skupina - Što je vijest?
3. skupina - Što je lažna vijest?
4. skupina - Prvi dio kako prepoznati lažnu vijest (1.-4.)
5. skupina - Drugi dio kako prepoznati lažnu vijest (5.-7)